

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EULALIA

European Latin Linguistic Assessment

Erasmus+ Strategic Partnership for Higher Education (2019-2022)

(2019-1-IT02-KA203-062286)

<https://site.unibo.it/eulalia/en>

O2 European Latin Language Certification – Basic Level

Multimedia Practical Tools

TESTS

(Italian Version: 31.01.2022)

Project Coordinator:

Alma Mater Studiorum – University of Bologna (Italy)

Project Partners:

University of Köln (Germany)

Catholic University of the Sacred Heart – Milan (Italy)

University of Rouen (France)

University of Salamanca (Spain)

University of Uppsala (Sweden)

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Livello A: tempo di esecuzione 90 minuti, senza dizionario. Ogni risposta vale un punto; VALUTAZIONE:

A1: 75% del punteggio totale della prima parte (primi 5 esercizi 24/32); viene attribuito l'A1 anche se lo studente svolge entrambe le parti e consegue almeno 24/44.

A2: 75% del punteggio totale 33/44, di cui almeno 8 nella seconda parte (ess. 6-7)

Pars prior. Publius Valerius Laevinus

Romani pugnavērunt contra Tarentinos et prope vicērant, cum Pyrrhus, qui auxilio Tarentinis venērāt, in Romanos egit elephantos, feras magno corpore, qui a Romanis magno cum terrore visi sunt. Romani fugērunt sed Pyrrhus magno honore habuit eos qui capti sunt. Postea Pyrrhus Romam ivit et castra apud urbem posuit.

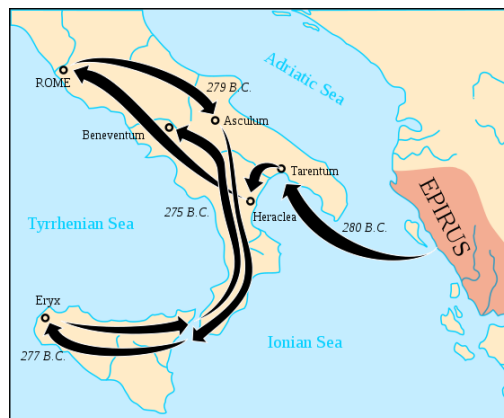

Foto. Fonte:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pyrrhic_War_Italy_it.svg

(lic. CC-BY-SA-4.0)

1.	Contra Tarentinos, quod Romanorum legatis iniuriam fecērant, bellum latum est. Quibus auxilio
2.	venit Pyrrhus, rex Epirotarum <u>qui genus ab Achille ducebat</u> . Contra Pyrrhum missus est consul
3.	Laevinus, qui, cum exploratores ¹ regis cepisset, <u>iussit eos per castra Romana duci</u> , tumque
4.	incolumes dimitti ² , ut ea quae vidissent Pyrrho renuntiarent ³ . Mox commissa ⁴ pugna, cum iam
5.	hostes pedem referrent, rex elephantos ⁵ in Romanorum agmen agi iussit; tuncque mutata est
6.	proelii fortuna. Romanos magnorum corporum moles ⁶ , terribisque ⁷ superadstantium ⁸
7.	armatarum species turbavit ⁹ . Equi etiam ad conspectum animalium exterriti ¹⁰ , (...) milites secum
8.	in fugam rapuērunt. Nox proelio finem fecit.
9.	<u>Pyrrhus</u> captivos ¹¹ Romanos maximo honore habuit; occisos sepelivit ¹² . Deinde ad urbem Romam
10.	magnis itineribus ivit: omnia igne et ferro vastavit ¹³ , <u>apud urbem castra posuit</u> .

¹ Explorator, exploratoris, m. = miles missus ad hostium castra videnda

² Incolumes dimitto = sine vulneribus mitto (incolumis, -e)

³ Renuntio, -as, -avi, -atum, -are = dico

⁴ Committo, -is, -misi, -missum, -ēre = incipio

⁵ Elephanteus, -i, m. = Fera maximā magitudine quam Romani non cognoscebant/

⁶ Moles, -is, f. = magnitudo

⁷ Terribilis, -e = Qui/Quod timorem efficit

⁸ Superadstans, -antis, m- = qui in animali stat/ elephanti cum superadstantibus

⁹ Turbo, -as, -avi, -atum, -are = Timorem efficio

¹⁰ Ad conspectum beluarum exterriti = Elephanteos vidērunt et timore capti sunt

¹¹ Captivus, -a, -um = qui a hostibus captus est

¹² Sepelio, -is, -ii, sepultum, -ire = sub terram ponere

¹³ Igne ferroque vasto, -as, -avi, -atum, -are = agris et domibus ignem imponere

1. Completa la parafrasi del brano letto, inserendo negli spazi il numero del termine mancante.

Attenzione: le parole sono in numero superiore a quelle necessarie (8 punti)

A Tarentinis iniuria _____ Romanis, ergo ii bellum movērunt contra Tarentinos, qui a Pyrrho _____ petivērunt. Epirotarum rex in Italiam _____ et contra eum missus est consul Laevinus. Ille cepit Pyrrhi milites qui ad castra _____ a rege missi erant, sed maluit eos in castra ducere ut regi dicērent quid vidissent. Postquam proelium inceptum est, Romani victuri erant, sed elephanti in proelium acti sunt et ideo Romanorum equi magno _____ capti sunt et salutem fuga _____, secum rapientes Romanorum milites. Nox pugnae finem fecit. Rex coluit _____ in pugna cepērat et eos qui in proelio _____, deinde magnis itineribus Romam ivit et apud urbem castra posuit.

2

1. Timorem	5. Quos	9. Auxilium	13. Videnda
2. Venit	6. Imperavērunt	10. Elephanti	14. Interfecti erant
3. Quem	7. Fecit	11. Ventum est	15. Facta est
4. Petivērunt	8. Metu	12. Videndum	16. Servata erat

2. Scegli vero o falso (7 punti)

1. A Romanis Tarentinorum legati iniuriam accepērunt	V	F
2. Pyrrhus inter maiores suos Achillem habebat	V	F
3. Consul Laevinus noluit exploratores interficere	V	F
4. Consul Laevinus voluit Pyrrhum quod in Romanorum castris fieret scire	V	F
5. Romanorum exercitus elephantos non metuit	V	F
6. Pyrrhus omnes Romanorum milites interfecit	V	F
7. Pyrrhus haud procul ab urbe castra posuit	V	F

3. Scegli la risposta corretta e scrivi la lettera corrispondente nella tabella sottostante (5 punti)

1. Qui sunt Tarentini?

- Qui a Romanis iniuriam accipiunt
- Qui nolunt contra Pyrrhum pugnare
- Qui male agunt cum Romanorum legatis
- li quibus Pyrrhum auxilium ferre non vult

2. Quis est Pyrrhus?

- Qui a Romanorum elephantis vincitur
- Qui elephantis Romanos vincit
- Qui contra Tarentinos mittitur
- Qui a Laevino capitur

3. Quid facit Laevinus postquam exploratores cepit?

- Eos omnes interfecit
- Eos omnes captivos facit
- Eos omnes ducit ut castra videant
- Eos mortuos ad Pyrrhum mittit

4. Cur Romani victi sunt?

- a. Quia Pyrrhi milites eorum castra cognoscunt
- b. Quia Pyrrhi milites fortiores quam Romanorum sunt
- c. Quia Pyrrhi ferae iis metum afferunt
- d. Quia equi elephantis interficiuntur

5. Quid fit post proelium?

- a. Pyrrhus non vult Romam ire
- b. Pyrrhus non vult hostium corpora sepelire
- c. Pyrrhus vult domum redire
- d. Pyrrhus bene agit cum captivis

1	2	3	4	5

4. Scegli la risposta corretta e scrivi la lettera corrispondente nella tabella sottostante (8 punti)

1. R. 1. Quod è: a. Congiunzione causale b. Pronome relativo c. Aggettivo indefinito d. Aggettivo interrogativo 2. R. 3. Qui è: a. Relativo maschile singolare b. Relativo maschile plurale c. Interrogativo maschile singolare d. Interrogativo maschile plurale 3. R. 4. Ut è: a. Completivo b. Consecutivo c. Temporale d. Finale 4. R. 4. Ea è: a. femminile nominativo singolare b. femminile ablativo singolare c. neutro nominativo plurale d. neutro accusativo plurale	5. R. 4. Pugna è: a. femminile nominativo singolare b. femminile ablativo singolare c. neutro nominativo plurale d. neutro accusativo plurale 6. R. 4. Cum è: a. Preposizione b. Congiunzione con indicativo c. Congiunzione con congiuntivo d. Congiunzione coordinante 7. R. 5. Agi è: a. Infinito presente passivo b. Infinito presente attivo c. Sostantivo nominativo plurale d. Sostantivo genitivo singolare 8. R. 7. Milites è: a. Sostantivo nominativo plurale b. Sostantivo accusativo plurale c. Aggettivo nominativo plurale d. Aggettivo accusativo plurale

1	2	3	4	5	6	7	8

5. Trasforma le frasi sottolineate secondo quanto proposto (4 punti)

- A. R. 2. Pyrrhus, rex Epirotarum qui genus ab Achille ducebat
Pyrrhus, rex Epirotarum, genus ab Achille _____ (si usi il participio **adatto**)
- B. R. 3. Laevinus, qui, cum exploratores regis cepisset, iussit...
Laevinus, qui, postquam exploratores regis _____, iussit....
- C. R. 3. (Laevinus) iussit eos per castra Romana duci
Laevinus imperavit ut ii per castra Romana _____
- D. R. 9-10. Pyrrhus apud urbem castra posuit
Castra a Pyrrho apud urbem _____

Pars altera. De Pyrrhi moribus

Mox postquam Pyrrhus Romanos vicērat, Tarentini intellexērunt Pyrrhum dominum non socium esse, sed cognovērunt etiam eius bonum animum. Aliquot Tarentini enim praeter modum male ei dicebant inter amicos, sed quia illi locuti erant postquam multum vinum sumpsērant, poenas non dedērunt.

1.	Pyrrho obviam vēnit ¹ Laevinus cum novo exercitu; <u>quo viso</u> rex ait sibi eamdem adversus Romanos
2.	esse fortunam, quam Herculi adversus hydram ² , cui tot capita rursus nascebantur, quot caesa
3.	erant: deinde in Campaniam se recepit; <u>missos</u> a senatu de redimendis ³ captivis legatos cum
4.	honore excepit; captivos sine pretio reddīdit, <u>ut Romani, cognita eius virtute, cognoscerent etiam</u>
5.	<u>liberalitatem</u> ⁴ .
6.	<u>Erat Pyrrho, magno et forti viro, bonus animus</u> : eius humanitatem ⁵ experti sunt Tarentini: ii, <u>cum</u>
7.	<u>intellexissent</u> se pro socio dominum accepisse, fortunam suam liberis vocibus querebantur, et de
8.	Pyrrho multa praeter modum dicebant, maxime si multum vinum ⁶ sumpsērant. Itaque vocati ad
9.	regem sunt nonnulli, qui ei inter amicos male dixērant; sed periculum confessio ⁷ culpa ⁸ discussit ⁹ .
10.	Nam cum rex quaesivisset an ea, quae ad aures suas pervenērant, dixissent: " <u>Et haec diximus</u> "
11.	aiunt "rex; et nisi vinum defecisset, longe plura et graviora dicturi fuimus". Pyrrhus qui malebat
12.	vini quam hominum eam culpam videri, laetus eos dimisit.

¹ Obviam venire alicui = contra aliquem ire/ in aliquem movēre

² Hydra, ae, f. = fera cum multis capitibus, quae, etsi caesa, rursus nascuntur

³ Redimo, -is, -ēmi, -emptum, -ēre = pretium solvĕre ut captivi domum redire possint

⁴ Liberalitas, liberalitatis, f. = virtus eius qui parvi existimat pecuniam

⁵ Humanitas, humanitatis, f. = bonus animus

⁶ Vinum, -i, n. =

⁷ Confessio, confessionis, f. = confessio habĕtur si quis dicit se erravisse

⁸ Culpa, -ae, f. = culpam committit qui errat

⁹ Discussio, -is, -cussi, -cussum, -ĕre = aliquid ab aliquo pellĕre

6. Completa la parafrasi del brano letto, inserendo negli spazi il termine adeguato correttamente flesso (6 punti).

Pyrrho rursus contra Laevinum et eius exercitum pugnandum fuit; postea in Campaniam ivit. Romani ad eum misērunt legatos ad pretium _____ ut captivi Romam redire possent; sed rex pecuniam _____ accipĕre et eos sine pretio reddīdit. Nam volebat Romanis praeter virtutem suam etiam bonum animum suum _____.

Tarentini quoque _____ bonum animum cognovērunt; ii enim, quod intellexērant regem dominum potius quam socium esse, multa in eum querentes dicebant maxime cum inter comites multum vinum sumpsissent. Olim Pyrrhus vocavit _____ qui male ei dixērant et quaesivit an essent vera verba quae audivisset. Vocati dixerunt: "Ita est et _____ non diximus quia vinum defĕcit". Rex bono animo eos dimisit quia verum dixērant.

Aliquis, aliquid	Ostendo, -is, -i, -tum, -ĕre
Is, ea, id,	Peior, peius
Nolo, non vis, nolūi, nolle	Solvo, -is, solvi, solutum, -ĕre

7. Trasforma le frasi secondo quanto proposto (6 punti)
- A. R. 1. Quo viso rex ait
Quod cum _____, rex ait
- B. R. 3. Missos a senatu de redimendis captivis legatos
Legatos qui a senatu de redimendis captivis _____
- C. R. 4-5. Captivos sine pretio reddidit, ut Romani cognoscerent etiam liberalitatem
Captivos sine pretio reddidit, quia volebat Romanos etiam liberalitatem
_____
- D. R. 6. Erat Pyrrho magno et forti viro bonus animus
Pyrrhus, magnus et fortis vir, bonum animum _____
- E. R. 6-7. Ii, cum intellexissent (...), fortunam suam liberis vocibus querebantur
Ii, quia _____ (...), fortunam suam liberis vocibus querebantur
- F. R. 10. “Et haec diximus”
Viri dicunt se et haec _____